

Selecció de crítiques de l'època (Berlin)

FONTS: HOCHDORF, Max, «Deutsches Theater. Ferdinand Bruckner: *Els criminals*». *Vorwärts*, 24-X-1928, p. 3.

ELSNER, Richard (ed.), «Ferdinand Bruckner, *Els criminals*». *El drama alemany en la història i en l'actualitat*, any 1/1929. Berlín-Friedenau: E. Sicker Verlagsbuchhandlung, p. 203-205.

Crítica entusiasta apareguda al diari alemany *Vorwärts*

No se sap si el nom de Ferdinand Bruckner significa un home, una dona, o una societat d'autors. Però el que és segur és que Bruckner ha fet brillar la peça criminal tan popular als cines i als teatres de barri en donar-li una nova forma. Ha restituit a aquest gènere associat a la plebs el seu valor literari i moral. *Els criminals*, el destí dels quals ens mostra Bruckner, són víctimes innocents de la societat i de la justícia i per tant, màrtirs simpàtics.

Una mare preocupada sostreu joies valuoses per enviar els seus fills a escoles bones. Un home jove i honrat roba diners per alliberar una dona infeliç de l'infern que és el seu matrimoni. Un homosexual abatut per la crueltat de les persones normals cau en mans de xantatgistes i comet perjuri perquè el seu company sentimental no vagi a la presó. Una taquígrafa desesperada es tira a l'aigua amb el seu nadó il·legítim perquè no pot suportar més la tuberculosi i la por a passar gana. Una cuinera rabassuda i de pits grans escanya la rival, una tavernera, perquè li pren el seu amant adorat.

La sostracció de la mare i el robatori del jove són castigats. La taquígrafa desesperada ha d'anar vuit anys a la presó, ja que els jutges només consideren que comet infanticidi, no que ella mateixa volia acabar també amb la seva vida. L'assassinat de la dona per part de la cuinera queda sense descobrir. I en el seu lloc condemnen a mort l'amant, qui no pot provar cap coartada.

En el segon acte es tracten tots aquests processos, mitjançant un procediment de sumari escandalós. Fins i tot els jutges i fiscals benvolents es revelen com a idiotes. Així és com ataca el dramaturg la justícia i només una minyona amb molt poc seny és capaç de deixar com un drap brut els jerarques dels jutges amb la seva toga.

Un innocent acaba sota la destrat del botxí i a un il·lús malalt i amb els sentits pertorbats el tanquen a la presó. Una pluja de burla i menyspreu cau al damunt dels guardians de la justícia, cruels i estrets de mires com són. Qui consideri instintivament que la justícia és corrupta, venjativa i perillosa en general es convertirà amb aquesta experiència en un enemic acèrrim de qualsevol empresa moderna que tingui a veure amb la justícia. Aquesta tendència sempre cala a la platea, inclús entre els admiradors de les institucions estatals.

En els darrers anys, tant en la vida com en el teatre han tingut lloc molts processos judicials, però mai s'havien vist dictar tantes sentències equivocades. Per això aquestes escenes judicials han tingut un èxit aclaparador.

La cuinera assassina és, a més, una dona especialment tràgica. Comet l'assassinat per l'amor sobrehumà que sent, ja que el seu Gustav l'ha enganyat amb quatre dones més. Però com que el sentiment religiós del seu cor i l'impuls de la sang només li permetien creure en una fidelitat incondicional per part de l'home, delata l'amant amb una tossuderia gairebé fanàtica. I així, lliurant l'home al botxí, es venja de l'engany que la seva grandiosa intimitat ha patit. Però llavors, quan el cap d'ell ha de caure de veritat, li fallen les forces. Es pren verí.

Tots aquests fets terribles i tristos succeeixen en escenes curtes. Ens assabentem de tot a través de diàlegs extremadament breus. És amb molt talent que es prepara l'emoció a nivell dramàtic. I amb molta força que es desperta la curiositat del públic. Heinz Hilpert, el director, se serveix per això dels millors artistes. Lucie Höflich va interpretar la cuinera tràgica amb tanta autenticitat, amb tanta substància i d'altra banda tan monstruosa i fantasmal que només li podem dedicar paraules efusives

d'agraïment pel seu art. Hans Albers va estar excel·lent com a faldiller que presumeix de les seves conquestes. Maria Fein, el desig en persona, Käte Lenz, la noia més directa i desimbolta del poble, quan es ventila els jutges amb els seus cervells encarcerats. I són molts altres els que també han contribuït a l'èxit de l'obra.

Sens dubte Bruckner persegueix tenir l'efecte més gran o fins i tot més brutal. Però ho fa sempre amb intel·ligència i bons principis, i aquesta obra, a més, l'ha construïda amb extrema habilitat. Al final es va cridar l'autor desconegut que tampoc es va mostrar aquesta vegada.

Selecció de fragments d'altres crítiques, no tots tan positius, per veure el ventall d'opinions que la peça va despertar

Un drama tendenciós pur i dur! Literatura de denúncia i d'acusació. Un atac àcid i mordaç al nostre estat de dret i de justícia. Ja no exclamem: ai, els jutjats, sinó ai, els jutges! Cal demostrar-ho, de manera lògica i irrefutable. Sens dubte, l'art i la literatura no poden fer-ho, això. I l'autor-acusador, l'autor-jutge que condemna acusadors i jutges es fa mal en pròpia carn.

Una obra només pot il·lustrar un exemple, un cas individual. Ferdinand Bruckner, l'autor-jutge, l'autor-acusador que pretén demostrar —i que pensa en abstracte, de manera que fa precisament allò que, des de la seva consciència i del seu sentir artístic més profunds, considera el pecat més greu que podem cometre en vida— amuntega un exemple damunt de l'altre. Ha de recórrer a les armes. Perquè només pot fer explotar la forma dramàtica, esquinxar-la. De seguida ens fa veure mitja dotzena de drames que es premen i es constrenyen: o bé un empeny l'altre i l'aparta o transcorren l'un al costat de l'altre, però sense estar teixits i entrellaçats orgànicament i l'autor tan sols està allí al costat, amb aire magistral, més aviat com un docent amb el seu bastó que com un creador amb la seva tendència, amb les seves idees. I al final no pot fer res

més que pura retòrica i penjar a la boca d'un dels seus personatges el cartell: «aquí es demostra que...».

El seu escenari s'estructura com un símbol: la casa de misèria i pobresa de la nostra vida, feixuga i sufocant. Les parets estan obertes, la mirada es dirigeix a moltes habitacions i cambres, a moltes persones que habiten les unes al costat de les altres: a cada cambra hi passa un crim. Tot és un deliri d'emoció i trasbals. Els nervis estan crispats i alterats. Un assassinat rodó, un cas ben feixuc que fa excitar uns jutges caricaturitzats del tot esquemàticament.

Bruckner no ha aconseguit fonamentar d'alguna manera les seves tesis contra el dret, els tribunals i els jutges, ni plasmar-les artísticament de veritat. Així que no ha trobat els mitjans curatius ni tampoc el veritable origen del mal. Estem, de lluny, davant massa teatre i teatralitat i massa poca dramàtica interior, de l'ànima.

(Julius Hart al *Tag*, Berlín)

Malaltia de la justícia. Però ens hem de preguntar si el diagnòstic de Bruckner és correcte: i hem de dir que no ho és. No ho és perquè el mateix autor segons la seva resolució prèvia o, dit planament, seguint una tendència intencionada, construeix els quadres malalts i colpeja cegament la justícia amb l'arbitrarietat i omnipotència d'un autor. Això demostra que els seus magistrats i advocats són cecs (és significatiu que els seus defensors siguin pràcticament persones mudes!) —però no demostra que en la pràctica de la vida diària els casos tinguin els trets malaltissos que aquí s'han buscat; a la vida pràctica domina més aviat un principi fonamental, que els juristes de Bruckner ignoren, i és que: *in dubio pro reo*. I això seria vàlid encara que Bruckner hagués construït no quatre, sinó deu o cent processos d'aquests — contra l'administració de la justícia real no demostra res, si de cas una cosa que no necessita demostració, que la seva prova és precisament una construcció dramàtica. Hi ha jutges que troben la veritat i n'hi ha que no la troben. Si els jutges de Bruckner entre tots no la troben, un jutge de la vida real que la trobi castiga aquests col·legues de l'escenari amb les seves mentides i justifica contra ells l'administració de la justícia.

(*Berliner Börsenzeitung*)

El senyor Bruckner és ben capaç de traçar un contorn segur conforme a l'estat de les coses, quan són desagradables i repugnants; allí on la tasca consisteix a donar forma al destí d'ànimes, recorre a la literatura, i on el drama hauria d'eleva, al sermó. Però un reportatge sexual de poca qualitat i aires de sermó d'humanitat és més que res un judici penós —que només es gaudeix en els moments que sense voler han sortit còmics. Pel que fa a la resta, aquest *Volkstück* no té cap mena d'importància— no acaba de sonar del tot i l'interès per l'autor i el misteri que l'envolta no fan més que demostrar una vegada més que, pel que fa a la literatura, ja és hora de declarar oficial i definitivament Berlín província i el país, centre. Almenys per allí encara hi ha un parell d'adults.

(*Deutsche Allgemeine Zeitung*)

Un naturalista prestissimo. Un d'aquells que han sabut flairar els aires actuals i fan onejar les faldilles al ritme d'aquest vent. Sap captar el moment com un fotògraf i al mateix temps, crear. Vol causar sensació i també reflexionar. És evident que té talent i n'entén, però en cap moment s'oblida de l'escenari, del focus, i això va en detriment de la literatura.

(Ernst Heilbronn a *Die Literatur*)

No hi ha dubte que el tribunal de justícia, com a institució humana que és, té les seves mancances i els seus punts febles; però per poder criticar-lo de veritat, fa falta ser èticament més seriós del que mostra l'autor i també cal una voluntat de veritat absoluta que trobem a faltar precisament en el tractament del cas principal, el d'assassinat. Si l'autor buscava una reforma moral de la nostra actitud davant el crim, com sembla que indiquen les seves interferències filosòfiques, llavors ens ho hauria d'haver presentat amb un altre exemple per ser convincent i no amb les figures més malaltisses i repugnants del nostre temps. Això de remenar la porqueria és també lamentable si considerem el talent psicològic i dramàtic de Bruckner.

(*Berliner Lokal-Anzeiger*)

Tot és multicolor a l'edifici de Bruckner, multicolor i extrem. Aquest autor, que sembla que amaga la seva identitat als mateixos editors i als teatres, demostra tenir aquí tant coratge com a *El mal de la joventut*, l'obra que el va fer famós. I és que manté el jurament teatral de no amagar res. Escoltem quan la cuinera escomet la rival. Si de cas fallen una mica, com a les obres dels principiants, els que són víctima del prejudici, agitats per la passió homosexual. Però la limitació del petit cercle acadèmic de joventut ha resultat ser més profitosa per a l'art de Bruckner que l'ambició d'abastar tota la vida. De fet, al seu pessimisme li passa que acusa massa o massa tard. La pobra noia de qui els fiscals, amb la seva toga, tan cruament fan escarni, només per la seva maternitat, o aquest jove a qui agraden els nois, que fa equilibris entre el suïcidi i la presó, viuen realment en la mateixa època que el bon jutge Lindsen?

(Monty Jacobs al *Vossische Zeitung*, Berlín)

No hi ha hagut mai una obra tan anacrònica, antisocial, refinada, falsa i mentidera com aquesta. Qui és que castiga aquests amants amb cinc núvies, aquests batxillers d'erotisme anormal, aquestes dones desenfrenades? Doncs no és el tribunal. Al contrari, el tribunal cita els experts que ho justifiquen tot de manera infalible, perquè ho entenen. La vida mateixa castiga aquests criminals, perquè s'acaba convertint en una vida degenerada i criminal. És una vida sense grandesa, sense obligacions, sense un vincle segur. Tot es barreja i s'emmetzina. Tot va junt al llit de la deshonor. Necessitat social! Un truc, un bluf, una mentida. És més aviat el contrari! Una mandra que satisfà amb facilitat, desig de sobres, l'aire capritxós, el fet que un mateix es vegi despulat de drets i d'obligacions, tot plegat agafa aquestes proporcions: «Tots som criminals».

(*Deutsche Zeitung*, Berlín)